

svijetu korisnicima nije problem stvoriti vlastite zbirke iz najrazličitijih izvora, od onih koje su odabrali profesionalni kustosi i informacijski stručnjaci do onih koje su nastale učestalošću upita tj. kriterijem korisničkih upita i broja pristupa koji provode drugi ljudi. Razvoj ovakvih ideja važan je dio postavljanja digitalnih ili hibridnih knjižnica na čvrste temelje, uza što je važno i da informacijski stručnjaci uče jedni od drugih, usvajajući različite pristupe opisu i diseminaciji informacija. Ne shvatiti to značilo bi gurnuti informacijske stručnjake na margine korisničkih očekivanja.

U članku *Za ljubav igre: Etnografska analiza arhivske korisničke službe* (*For Love of the Game: An Ethnographic Analysis of Archival Reference Work*), str. 124-143., autorica Cirian B. Trace, koristeći metodu etnografskog terenskog rada (engl. naturalistic research), koje se usredotočuje na opis, a ne na interpretaciju društvenih fenomena, proučava interakciju korisnika/istraživača (»Bernard«) i djelatnika korisničke službe (»Joe«) u jednom sveučilišnom arhivu. Temeljem intervjua dolazi do pojmova i podataka bitnih za istraživanje – do pojma »dobrog« naspram »laganog« pitanja, te artikulacije »dobrog« pitanja, prema tome kako ga doživljava djelatnik korisničke (referentne) službe (»Joe«). On, kao osoba specifičnog temperamenta i osobnosti – sklon komunikaciji i interakciji s drugim ljudima – definira »dobro« pitanje kao pitanje koje je poticajno za komunikaciju i razmišljanje, pri čemu dolazi do razmjene znanja i širenja spoznaja na obostranu korist. Bit ovog istraživanja nisu definitivne spoznaje, jer ono je preliminarno i opsegom je ograničeno, već da se pokaže u kojoj mjeri i na koji način jedan djelatnik referentne službe kreira značenje i važnost svojega posla. Kad mu je postavljeno pitanje o tome što čini dobrog referentnog arhivista, sam je naveo 3 stvari: poznavanje fondova, vještinu komuniciranja, sposobnost da se ljudima nepristrano pomogne, no njegova mentorica (»Elaine«) tome je pridodala zapažanje o ljubavi prema poslu, koja daje specifičnu kvalitetu njegovome radu.

Uloga konteksta u održavanju znanja o radioaktivnom otpadu (*The Role of Context in Sustaining Knowledge of Radioactive Waste*), str. 144-161., rad je Gavana Mc Carthyja u kojemu on, kao osoba s iskustvom rada u arhivu znanosti i tehnologije, opisuje projekt u koji je uključen 2002. godine, tj. svoja zapažanja o susretima u organizaciji Međunarodne agencije za atomsku energiju, na kojima su stručnjaci različite provenijencije raspravljali o pitanjima prijenosa informacija budućim naraštajima u vezi sigurnog odlaganja opasnog radioaktivnog otpada.

Rajka Bućin

Archival Science, International Journal on Recorded Information, 3-4(2006)

Ovaj *Archival Science* posvećen je radovima Druge internacionalne konferencije o povijesti arhivskih fondova i arhiva (ICHORA-2), održane 31. kolovoza – 2. rujna 2005. godine s temom: »Arhivski afiniteti. Prilagodba i usvajanje arhivskih kultura«. Konferencija se fokusirala na interkulturalne i nacionalne utjecaje na čuva-

nje dokumenata i recepciju te poimanje arhivskih teorija i ideja o arhivima kao i njihov odraz na čuvanje arhivskog gradiva, a izneseno i raspravljano se najbolje može očitovati u sljedećim radovima.

Radove konferencije otvara Jeabbette Allis Bastian svojim člankom *Tumačenje kolonijalnih spisa kroz arhivsko povećalo: provenijencija mjesta, prostora i stvaranja*. Članak se bavi mogućnostima pronalaženja i izdvajanja indirektnih i direktnih istinitih informacija o pripadnicima koloniziranih naroda i to ljudima nižeg društvenog položaja, iz kolonijalnih spisa pisanih rukom »pobjednika«, kolonizatora. U tom smislu autorica razmatra odrednice arhivske provenijencije koje pružaju dodatne informacije o spisu i podacima koje prenosi, upoznajući nas tako s mehanizmima iščitavanja tekstova razvijenih od strane arhivista i drugih pripadnika znanstvene zajednice. U nastavku saznajemo nove trendove u istraživanju kolonijalnih spisa od gospodarskih do socijalnih tema te sukladno odabiru teme dobivamo različite primjere interpretacije izvora u potrazi za životom »malog« čovjeka. Rad završava upozorenjem o mogućoj novoj kolonizaciji koloniziranih, u slučaju krive interpretacije tekstova i zapisa, te ilustracijom dubljeg uvida u kolonizirano društvo na primjeru institucije kolonijalnog vijeća Svetog Tome (1864.-1920) s područja američkih Djevičanskih otoka.

Članak Donne Holmes *Pasivni čuvari ili aktivni skrbnici: usporedno istraživanje slučaja četvorice arhivista s kraja devetnaestog stoljeća* razmatra utjecaj arhivista na formiranje arhivskog fonda i na čuvanje gradiva te kako se spomenuti utjecaj manifestira kad arhivisti odluče složiti jedan fond. Navedeno autorica nastoji dokazati kroz usporedbu sređivanja gradiva Istočno indijske kompanije, fonda podijeljenog između dviju država pa time i arhivâ, Nizozemske i Engleske. Autorica bira ovaj fond zato što se sređivanje odvijalo krajem 19. stoljeća za vrijeme razvoja i nastanka *Nizozemskog priručnika* o sređivanju gradiva pa je ovo prvi nizozemski fond sreden po tim principima. Istovremeno, u engleskoj arhivskoj praksi javlja se potreba za interdisciplinarnom suradnjom s predstavnicima drugih znanstvenih grana, posebno povjesničarskom. Razmatranje započinje kratkim pregledom arhivske prakse i načina sređivanja gradiva prije i poslije navedenog Priručnika, informacijama o stvaratelju fonda te biografijama arhivista koji su fondove sređivali. Nastavlja s poviješću fonda, njegovim kratkim sadržajem te opširnim pregledom sređivanja gradiva u dva dijela članka, koji se odijeljeno odnose jedan na nizozemska iskustva, a drugi na engleska. Zatim se kratko osvrće na rezultate njihove suradnje. U zaključku autorica nastoji odgovoriti na pitanje jesu li arhivisti aktivni skrbnici ili pasivni čuvari gradiva. Prema njoj, arhivisti su aktivni skrbnici jer navedeni primjer dokazuje da je njihov rad na spomenutom fondu pridonio razvoju arhivske teorije, profesionalnoj diskusiji unutar arhivske zajednice te boljoj upotrebi arhivske metodologije. Krajnja posljedica njihovih napora je prerastanje arhivske teorije i prakse u arhivsku znanost i njihov trajan pečat na fondu Istočno indijske kompanije.

Randall C. Jimerson nas svojim člankom *Američki povjesničari i europska arhivska teorija: suradnja J. F. Jamesona i Walda G. Lelanda* upoznaje s osnivačima američkog nacionalnog arhiva i američke arhivistike. Sažetim biografijama Jamesona i Lelanda autor nas upoznaje s njihovom 22 godine dugom suradnjom započe-

tom počekom 20. stoljeća na povijesnom odjelu prirodoslovno orijentiranog Carnegie instituta u Washingtonu. Obojica su svoje profesionalno djelovanje posvetila prikupljanju povijesno važnih dokumenata bitnih za postojanje Sjedinjenih Američkih Država. John Franklin Jameson se više posvetio nastojanjima oko osnivanja Američkog nacionalnog arhiva te lociranju, opisivanju i izdavanju arhivskoga gradiva, dok se Waldo Leland više bavio otkrivanjem dokumenata na »terenu«. Većinu članka čini opis njegovog boravka u Parizu i Europi te prikaz rezultata njegovih istraživanja. Za autora posebno mjesto u postignućima njegova boravka u Parizu čini upoznavanje i preuzimanje principa europske arhivske teorije i prakse koju je kroz svoje radove i predavanja prenio u domovinu. Osvrtom na događaje nakon osnivanja Američkog nacionalnog arhiva 1934. godine, autor zaključuje da su američki arhivisti, nakon gotovo cijelog stoljeća izolacije, revitalizirali i ponovno uspostavili suradnju s europskim arhivistima.

Sljedeći je članak Heather MacNeil *Od sjećanja na čin do samog dokumenta. Evolucija pisanih dokumenata kao dokaz sudske aktivnosti u Engleskoj od 11. do 17. stoljeća*, koji nas vodi kroz pravnu povijest i evoluciju pisanog dokumenta kao pomagala pravnog čina do punopravnog dokaza pravnih transakcija, prikazano na primjeru engleskih imovinsko pravnih odnosa u razdoblju između 11. i 17. stoljeća. Argumentiranim pregledom razvoja engleskog običajnog prava i razvojem povelja kao pravnog pečata zemljišnih i drugih transakcija, autorica ukazuje na razlike u poimanju pisanog dokumenta uvjetovano civilizacijskim napretkom. Zaključuje da je pisani dokument krajem 17. stoljeća u Engleskoj toliko dobio na važnosti zbog ravnomjernog i istovremenog razvoja engleskog društva i njegovog pravnog sustava te njihove vizije razvoja ostatka svijeta.

Pregled konferencijskih radova nastavlja se člankom Laure Miller *Subjekt ili objekt? Oblikovanje i preoblikovanje raskrižja između domorodačkih i nedomorodačkih dokumenata*. Uvodnim stvaranjem okvira rada, saznajemo da autorica u članku promišlja i opisuje odnos prenošenja kolektivne memorije Indijanaca i doseljenika u kanadskoj Britanskoj Kolumbiji od 18. stoljeća do suvremenog doba. Povijesnim pregledom autorica nas uvodi u njihove burne zemljišne odnose i prisilnu komunikaciju koju su ti sukobi donijeli, koja je osim imovinsko-pravnih dogovora iznjedrila i prožimanje načina čuvanja pismenih i usmenih zapisa. Usporednim prikazom indijanske usmene predaje i doseljeničke pismene te njihovih metoda dokumentiranja i čuvanja zapisa, autorica zaključuje da su se njihovi načini čuvanja kolektivne memorije toliko proželi da su danas jednostavno nerazdvojni. Tako, Indijanci danas njeguju kulturu zapisivanja događaja važnih za čitav narod, sudjeluju u radu Arhiva Prve nacije, te nastoje preuzeti potpunu kontrolu nad svim gradivom indijanske provenijencije, posebno nad njegovim pristupom korisnicima. Autorica polaže nade u današnje trendove informatizacije i digitalizacije kao moguće trajno rješenje pomicanja preostalih barijera između ova dva načina komunikacije.

Šesti članak u nizu je *Koncept društvene provenijencije i zapisi o devetnaestostoljetnim indijansko-europskim vezama u zapadnoj Kanadi: učešće arhivske teorije i prakse* Toma Nesmitha. Koristeći primjere novina kanadskog trgovca krznom i usporedbom fotografija indijanske i doseljeničke školske nogometne momčadi, Tom

Nesmith propituje utjecaj društvene provenijencije na arhivsku teoriju i praksu. Članak se fokusira na opći socijalni okvir informacija razmijenjenih između Indijana i Europljana na kanadskom Zapadu u 19. stoljeću. Korištenjem različitih mišljenja drugih arhivističkih autoriteta pokazuje se kako su Indijanci svojom usmenom predajom utjecali na provenijenciju doseljeničkih dokumenata pružajući im usmenim putem informacije koje su oni kasnije zabilježili kao svoje. Autor smatra da stvaranje, korištenje i čuvanje arhivskih spisa zrcali i oblikuje socijalne prilike, no što je ustvari društvena provenijencija spisa teško je odrediti zbog njezinog prikrivenog djelovanja u stalnom procesu razumijevanja i korištenja pisanih dokumenata.

Slijedi članak Margaret Procter *Konsolidacija i razdvajanje: britanski arhivisti i američki povjesničari u osvit 20. stoljeća*. Članak prikazuje najplodnije razdoblje američko-britanske suradnje krajem 19. i početkom 20. stoljeća na području povijesti i arhivistike. Detaljnim kronološkim pregledom kontakata i prirode te suradnje autorica ukazuje na pozitivne pomake u navedenim znanstvenim granama, kako kod jedne tako i kod druge strane, bacajući posebno svjetlo na razvoj i profesionalizaciju američke arhivistike pod tim utjecajem. Saznajemo kako su američki povjesničari i arhivisti na taj način upoznali britanske povjesničarske znanstvene metode te preuzeli i sebi prilagodili britansku arhivističku praksu. Zahvaljujući britanskom utjecaju i upoznatim metodama, u SAD-u je došlo do postavljanja granica i odvajanja povijesti i arhivistike kao znanosti. Kao zaključak autorica opisuje djelovanje američkog arhivista i povjesničara Huberta Halla (1879.-1944.) kao najboljeg primjera djelovanja američko-britanske arhivističke komunikacijske mreže.

Kroz članak Ricarda L. Punzalana *Arhivi novog posjedovanja: španjolski kolonijalni zapisi i američko oblikovanje nacionalnog arhiva za Filipine* upoznajemo razvoj Filipinskog nacionalnog arhiva. Kratkim osvrtom na predkolonijalnu, domorodačku, tradiciju čuvanja zapisa nestalu uslijed kolonizacije i nametnutu tradiciju pisanja i čuvanja zapisa španjolskih kolonizatora, te kaos i njihov decentralizirani sustav čuvanja arhivskoga gradiva, dolazimo do američke okupacije Filipina i novosti u filipinskoj arhivskoj praksi početkom 20. stoljeća. Naporima Amerikanaca počinje se prikupljati gradivo španjolskih arhiva i prevoziti u Manilu u za to posebno određenu zgradu. Na taj način se stvara jezgra današnjeg Filipinskog nacionalnog arhiva. Na posljednjim stranicama članka autor razmatra utjecaj arhiva kao kolonijalne tvorevine na filipinski osjećaj za naciju i na filipinsku ideju nacionalizma. Zaključuje da je ovaj članak uspjela ilustracija i rekonstrukcija te veze.

Zadnji članak ove publikacije bavi se problematikom promjena u crkvenim metodama čuvanja pisanih dokumenata nakon Prvog i Drugog vatikanskog koncila. Riječ je o članku Anthee Seles *Što su ovi među tolikima? Čuvanje arhivskog gradiva prije i poslije Drugog vatikanskog koncila*. Na primjeru vancuverske nadbiskupije i njezinih spisa u razdoblju od 1870. do 2000. godine, istražuju se hijerarhijske i funkcionalne promjene u Crkvi i kako su se one reflektirale na spise. Članak je podijeljen na dvije cjeline, prva se bavi promjenama nakon Prvog koncila, a druga nakon Drugog. Promjene se istražuju u socijalno-povijesnom, administrativno-sudskom, proceduralnom, dokumentarnom i tehnološkom kontekstu. Provedeno istraživanje pokazuje potrebu daljnjeg i dubljeg istraživanja ovog pitanja i podsjeća na teološku i znanstvenu vrijednost crkvenih spisa.

Prikazani radovi tematski su različiti, no većina se kronološki odnosi na kraj 19. i početak 20. stoljeća, vrijeme osnivanja prvih arhiva, preuzimanja već osmišljenih arhivskih teorija i stvaranja novih te njihovog provođenja u djelo. Ukratko, odnose se na početke razvoja nacionalnih arhivistika i njihovu daljnju evoluciju, čime je i ispunjena zadana tema druge ICHORA konferencije. Pročitane članke krasi laka i tečna čitljivost, jasna i ujednačena terminologija i zanimljive i nove informacije, stoga smatramo da će i sljedeći nastavak ovog časopisa otvoriti nove vidike u nepoznate dubine svjetske arhivistike.

Ivana Levstek

Atlanti, 17, 1-2(2007)

Međunarodni institut za arhivsku znanost (International Institute for Archival Science of Trieste and Maribor) Sveučilišta u Mariboru i Državnog arhiva u Trstu, izdavač je časopisa *Atlanti* specijaliziranog za pitanja suvremene arhivske teorije i prakse. Glavni i odgovorni urednici su Peter Pavel Klasinc (Slovenija) i Grazia Tatò (Italija). Znanstveni odbor još čine i Antonio Denonti Litta (Italija), Liliana Mezzabotta (Italija), Antonio Montudero (Italija) i Duša Krnel-Umek (Slovenija).

Časopis je međunarodnog karaktera te su autori članaka arhivisti i znanstvenici bliskih struka ponajviše iz Italije i Slovenije, ali i iz Austrije, Kanade, Ukrajine, Rusije, Indije, Hrvatske, Slovačke, Njemačke, Engleske, Srbije, Bjelorusije, Mađarske, Francuske, Poljske, Španjolske, Izraela, Grčke, Bosne i Hercegovine, Belgije i Austrije. Radovi su objavljeni na jeziku autora u izvornom obliku, ali su svi radovi popraćeni sažetcima na sva tri službena jezika časopisa: engleskom, talijanskom i slovenskom.

Članci su podijeljeni u dvije cjeline. U prvu cjelinu spadaju radovi koji obrađuju temu elektroničkih zapisa, ali i elektroničkih arhiva u širem smislu. U drugoj cjelini, pod zajedničkom temom privatni arhivi, predstavljeno je mnogo zanimljivi radova koji su obradili pitanja imatelja privatnih arhiva, pravne legislative pojedinih zemalja, ali i zanimljive primjere iz prakse zaštite arhivskoga gradiva kod privatnih imatelja.

Časopis započinje pozdravnim riječima Antonija Denonti Litta, predsjednika Međunarodnog instituta za arhivsku znanost (str. 11-14), pa Antonija Montudera, izvršnog tajnika Srednjoeuropske inicijative (Central European Initiative, str. 15-17), potom Josifa Rieglera, predsjednika Udruženja austrijskih arhivista (Association of Austrian Archivists, str. 19-22), te Petera Pavela Klasinca direktora Međunarodnog instituta za arhivsku znanost (str. 23-26). Sva četiri pozdravna govora objavljena su na engleskom, talijanskom i slovenskom jeziku.

Prvu temu obradili su:

- Robert Nahuet, Library and Archives Canada, Kanada – *The Management of Textual Digital Archives: a Canadian Perspective Library and Archives Canada and Federal Government Institutions* (str. 29-45)